

Nataša Drobňjak
student pozdiplomskih studija
Učiteljski fakultet, Beograd

Stručni rad
„Obrazovna tehnologija”
1-2/2007.
UDK: 371.3

INTEGRATIVNA NASTAVA

Rezime: Diferencijacija nauka je posledica stalnog istraživanja i otkrivanja novih znanja koja se po srodnosti razvrstavaju u naučne discipline. Međutim, svet se ne može posmatrati diferencirano već kao jedna celina. Znanja se moraju integrisati. Nastava koja ima zadatak da prirodnim i društvenim pojavama prilazi integrativno, spajajući delove u celinu jeste integrativna nastava.

U radu su dati primeri integrisanja znanja i organizacija časova integrativne nastave.

Ključne reči: integrativna nastava, integracija znanja.

Pod integralnošću nastave podrazumeva se ostvarivanje principa da svi elementi nastavnog procesa (sadržajni, psihološki, sazajni, sociološki i organizacioni) budu funkcionalno povezani i da čine harmoničnu celinu.

Dobru teorijsku podlogu za integrativnu nastavu dala je geštalt teorija (glavni predstavnici Verthajmer, Kafka i Keler). U ovoj teoriji polazi se od stava da se psihički procesi ne mogu raščlanjavati na sitne deliće pošto su organizovanost i celovitost najvažnije odlike psihičkih procesa, a ona se atomizacijom gube.

Nastojanje da se ideja integrativne nastave i praktično ostvari prisutna je u mnogim naprednim pedagoškim pokretima i pravcima tokom 20. veka. Ideje integrativne nastave možemo naći u koncepciji aktivne

škole, projekt-metodu Dž. Džuija i u egzemplarnoj nastavi.

Većina autora govori o tri oblika integracije nastave – potpunom, delimičnom i blokovskom. Pod potpunim oblikom integracije podrazumeva se spajanje različitih nastavnih sadržaja u jedinstven kurs. Delimična integracija je kad se iz nastavnog materijala izaberu određena poglavlja u kojima ima srodnosti pa se ona zajednički obrađuju. U blokovskom načinu integracije izrađuju se autonomni blokovi koji su samostalno programirani ili se izdvajaju delovi zajedničkog programa za integrativnu obradu.

Nivoi integracije su: unutarpredmetna, međupredmetna (korišćenje međupredmetnih veza) i međusistemska inte-

gracija(sjedinjuju se u celinu sadržaji različitih predmeta).

Nastavnik odlučuje koji će program primenjivati posle proučavanja programa. Od učitelja se očekuje da pri planiranju ostvaruje integrisani tematski pristup. Gradivo treba planirati po tematskim celinama koje objedinjuju srodne sadržaje iz različitih predmeta. Međupredmetne granice ne bi trebalo da budu granice u organizaciji nastavnog procesa. To podrazumeva i da nastava ne bude predavačkog karaktera već interaktivan proces. Program (naročito Prirode i društva) omogućava učitelju da nastavu organizuje po

logičkim celinama bilo interdisciplinarno, bilo u okviru jednog predmeta. Sadržaji su navedeni u programu, ali zadaci i ciljevi dopuštaju da učitelju i određenu slobodu u realizaciji, tako da on može da se kreće i van korica udžbenika. Učitelj je u povoljnom položaju da primenjuje integrativni pristup jer organizuje kompletnu nastavu u svome razredu. Tako se on ne mora strogo držati rasporeda časova, već može spajati časove, praviti blokove, dvočasove da bi zaokružio građu u jednu logičku celinu i tako bolje iskoristio stvorenu atmosferu i zainteresovanost učenika.

Razred: II

TEMA DANA: Saobraćaj

Predmeti:

- Svet oko nas
- Srpski jezik
- Matematika
- Muzička kultura.

	SVET OKO NAS	MUZIČKA KULTURA	SRPSKI JEZIK	MATEMATIKA
CILj	Da učenici ponove i prošire znanja o saobraćaju, kao i da shvate značaj pravilnog ponašanja u saobraćaju.	-razvijanje muzičkog ukusa -razvijanje osećaja za ritam	Utvrdjivanje znanja iz jezika.	- utvrđivanje znanja o pravoj, polupravoj i duži, - primena znanja
ZADACI	- razvijanje kritičkog mišljenja -prevencija i pravilno ponašanje u saobraćaju -podsticanje na uočavanje uzročno-posledičnih veza -podsticanje na sagledavanje problema iz različitih uglova - značaj saobraćaja za društvo	- pevanje pesme "Tramvaj, auto, voz" po sluhu -negovanje lepog pevanja i sviranja -razvijanje saradnje među učenicima	- utvrđivanje pojmova samoglasnik, suglasnik, slog, subjekat ,predikat -uvežbavanje podele reči na slogove - vežbanje određivanja subjekta i predikata u rečenici - samostalno sastavljanje rečenica	- utvrđivanje uočavanja i matematičkog zapisivanja prave, poluprave i duži, - primena stečenog znanja na složenoj slici raskrsnice - osposobljavanje za korišćenje matematičkog jezika -razvijanje pažnje
Vrsta časa	Utvrdjivanje, obnavljanje Proširivanje znanja	obrada	obrada	Utvrdjivanje, obnavljanje Proširivanje znanja
oblici	Frontalni individualni	Frontalni, grupni	Frontalni Grupni individualni	Individualno, grupno
metode	Metoda usmenog izlaganja, razgovor, demonstrativna	Demonstracija, pevanje pesme po sluhu, sviranje na ritmičkim instrumentima	Pisani radovi	Pisani radovi

Organizacija časova (tok časova)

Svet oko nas

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Igra semafor	- objašnjava pravila igre - nastavnik diže dve ruke sa dva kruga: jedan zeleni, jedan crveni.	Dečaci gledaju levu ruku, devojčice desnu i prema tome reaguju ustajući ili čučeći. Dakle, reaguju na levo, odnosno desno i istovremeno u odnosu na boje: zelenu i crvenu.	4'	Frontalni Diferenciran Demonstrativna Metoda	Posma-tranje	Motivisanje učenika za rad Razvijanje pažnje
"Grozđ na temu: saobraćaj	- objašnjava način rada - beleži učeničke asocijacije na zadatu temu u vidu "grozda" na čart tabli	Prisećaju se svega na šta ih sve reč saobraćaj asocira Govore svi učenici jedan po jedan u krugu na tepihu	8'	Frontalni Razgovor Pisani rad	Posma-tranje Beleženje	Evokacija (prizivanje znanja)
Vođeno čitanje (s predviđanjem) priče o Andreju na ulici	Daje uputstva Čita priču Stimuliše učenike	Predviđaju i govore mogući nastavak priče za vreme namernih pauza u čitanju	17'	Frontalni Rad na tekstu Razgovor	Posma-tranje	-shvatanje značaja pravilnog ponašanja u saobraćaju -podsticanje na sagledavanje problema iz različitih uglova

Muzička kultura

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	Očekivani efekti
Slušanje pesme "Tramvaj, auto, voz", razgovor o pesmi Obrada po sluhu pevanje	Postavlja pitanja vezana za tekst pesme (korelacija sa Svetom oko nas) Peva	Komentarišu kako autor pesme vidi saobraćaj, zašto je saobraćaj važan za nas. Pevaju	15'	-Dijaloška -Frontalni	Učešće u aktivnosti Posmatranje Provera slušanjem	Usvajanje pesme

Podela učenika po centrima aktivnosti

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	Očekivani efekti
Podela u grupe	Nosi kutiju sa papirićima na kojima su crveni, žuti, zeleni krug ili zebra.	Učenici izvlače po jedan papirić i sedaju za grupu stolova na kojima je zalepljen taj znak.	2'	Frontalni diferenciran	posmatranje	Motivacija Razvijanje saradnje Aktiviranje učenika

Napomena: Učenici su grupišu u četiri centra aktivnosti. To znači da u isto vreme učenici rade na različitim zadacima. Kada grupa završi zadatak, dobija nove zadatke. Tako dok sve grupe ne pređu sve predviđeno za rad.

Centar 1 – matematika

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Nastavni listić	Obilazi učenike, pojašnjava nejasno, pomaže, motiviše	Rade na listiću	18'	Pisani radovi Grupno ili individualno (po želji)	Posmatranje učenika Posmatranje učenika Provera znanja	Utvrdjivanje i primena znanja

Centar 2 : Srpski jezik

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	Planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Nastavni listić	Obilazi učenike, pojašnjava nejasno, pomaže, motiviše	Rade na listiću	18'	Pisani radovi Grupno, individualno	Učešće u aktivnosti Posmatranje učenika Provera znanja	Utvrdjivanje znanja iz jezika

Centar 3: Muzička kultura

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	Planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Pevanje i sviranje na ritmičkim instrumentima a u skladu sa nastavnim listićem koji su dobili	Obilazi učenike, pojašnjava nejasno, pomaže, motiviše	Pevanje i sviranje na ritmičkim instrumentima	15'	Grupno, diferencirani zadaci	Učešće u aktivnosti Posmatranje učenika Provera znanja	Lepo pevanje i sviranje Saradnja među učenicima

Centar 4: Svet oko nas –korelacija sa likovnom kulturom

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	Planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Izrada bedža za pažljivog peđaka ili pažljivog vozača	Obilazi učenike, pojašnjava nejasno, pomaže, motiviše	Slikanje bedževa	15'	Individualni rad	Učešće u aktivnosti Posmatranje učenika	Deca dele bedževe narednog dana na raskrsnici pažljivim učesnicima saobraćaja uz pomoć policajca i nastavnika

Izveštavanje (kada su sve grupe odradile sve zadatke)

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	Planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Izvešta-vanje urađenog	Prati učeničke odgovore Provera listića preko grafofolija	Izveštavaju urađeno	14'	Frontalno	Učešće u aktivnosti Posmatranje učenika	Provera i sinteza urađenog

Didaktička igra

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	Planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
<u>Igra loptom:</u> Vežba neverbalne komunikacije-uspostavljanje kontakta očima	Objašnjava pravila	Deca dobacuju loptu jedan drugom, bez reči i samo onda kada uspostave kontakt očima i pogledom se dogovore kome bacaju loptu. Svi učestvuju.	7'	Grupno, individualno	Posmatranje učenika	Primena u saobraćaju, na raskrsnici sa vozačem (uspostavljanje kontakta očima)

Vrednovanje nastavnog dana od strane učenika

planirani sadržaj rada	aktivnost nastavnika	aktivnost učenika	Planirano vreme u minutima	metode i oblik rada	način praćenja rada učenika	očekivani efekti
Vrednovanje nastavnog dana od strane učenika		Učenici pišu na stikerima svoje komentare o danu.	2'	Pisani radovi	čitanje	Osposobljava nje učenikaza procenjivanje Uključivanje učenika

Komentari učenika

- Bilo mi je najbolje kad smo išli po centrima a najlepše kada smo se dobacivali loptom.
- Današnji dan je bio super, pogotovu sviranje.
- Bilo je lepo kad je nastavnica govorila. Ja sam se uplašio, sve mi je srce kucalo.
- Meni je priča mi se mnogo dapala. I meni je ova priča uzbudljivija od avantura.
- Ja mislim da je super to što smo išli po parovima.
- Ja mislim da je ceo dan bio lep a malo je bila teška matematika...

Zaključak:

Trebalo bi imati u vidu da za integraciju u osnovnom obrazovanju i vaspitanju postoje kako povoljni tako i nepovoljni faktori. U pozitivne faktore treba, pre svega, svrstati postojanje velikih potencijalnih mogućnosti u pogledu razvoja intelekta deteta, koje se u tradicionalnom obrazovanju ne koriste u velikoj meri. Prvi negativan faktor je – ograničen broj udžbenika, što se može kompenzirati na taj način što sadržaj malog obima savladanih znanja treba da reflektuje stvarnu sliku o svetu i međusobnu zavisnost njenih delova. Sledeći negativan faktor za integraciju u osnovnoj školi je – neophodnost formiranja izuzetno značajnih veština čitanja, pisanja, računanja. To, naizgled, zahteva da nastava bude predmetna. Ne postaje svaka kombinacija različitih disciplina – integraciona nastava. Često na to zaboravljaju učitelji kada objedinjuju predmete koji nisu međusobno povezani zajedničkom temom ili idejom.

Prilozi:

Priča o Andreju na ulici

Devojčica Marija ide u vrtić i ima starijeg brata Andreja. Ispričaćemo vam jednu njegovu avanturu.

Andrej je prošle jeseni postao đak. Kada dođe iz škole, najpre uradi domaće zadatke, a onda ide u školsko dvorište da igra fudbal sa drugovima. Kući se vraća jer ne želi da propusti svoj omiljeni crtani film.

Jednoga dana odveli smo Mariju kod njene drugarice na rođendan. Andrej je ostao sam kod kuće. Pre polaska rekli smo mu da ne sme da izlazi napolje. Obećao je da će nas poslušati i da će se igrati u sobi.

Predviđanje: Šta mislite da je uradio Andrej?

Da li je sedeo kući ili je izašao? Šta mu se desilo?

Odmah nakon našeg odlaska, drugovi su ga pozvali i on je izašao da se igra sa njima. U tom trenutku zaboravio je na obećanje koje nam je dao. U igri vreme kao da je stalo.

Kada je Andrej shvatio da uskoro treba da počne njegov omiljeni crtani film i da smo mi verovatno već stigli, potrčao je ka kući.

On je ulicu između školskog dvorišta i naše kuće uvek prelazio na pešačkom prelazu sa semaforom. Tu se osećao najsigurnije. Sada je na izlasku iz školskog dvorišta zastao na trenutak.

Predviđanje: Zašto je Andrej zastao ako je žurio kući?

Razmišljao je ovako:

"Ako odem do ugla na pešački prelaz, zakasniću na početak crtanog filma, što znači da će mama, tata i seka stići pre mene.

Ako pažljivo pogledam, pa potrčim ulicu ovde, preko puta kuće, stići ću pre njih.

Gledaću crtani film kada oni uđu. Šta da uradim? Ako zakasnim, mama i tata će saznati da ih nisam poslušao i naljutiće se na mene. Možda će me i kazniti."

Predviđanje: Šta je odlučio? Šta je uradio? Šta mu se desilo?

Hteo je već da zakorači na ulicu, ali se u poslednjem trenutku predomislio. Odlučio je da zakasni i da prizna grešku. Bolje je i da me kazne nego da dovedem sebe u opasnost- mislio je on.

Andrej je otišao do ugla, stao pred pešački prelaz i sačekao zeleni signal na semaforu za pešake. Proverio je najpre da li su se svi automobili zaustavili, a onda je polako prešao ulicu i krenuo kući.

Mi smo, naravno, stigli kući pre njega.

Predviđanje: Kako su se osećali roditelji kad su videli da ga nema?

Šta su mislili? Šta su radili? Zašto?

Odmah smo znali šta se dogodilo. Dogovorili smo se da ga mama čeka, a da ja izađem da ga potražim. Zastao sam na vratima dvorišta i pogledao niz ulicu.

Predviđanje: Šta je tata video?

Ugledao sam ga na pešačkom prelazu. Čekao je da se upali zeleno svetlo na semaforu za pešake.

Pitanje: Kako je tata reagovao? Da li je Andrej dobro odreagovao?

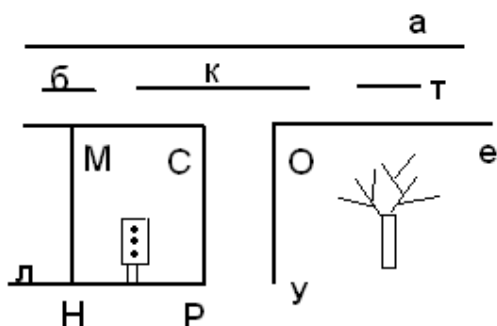
Vratio sam se nazad i rekao mami da ne brine, jer Andej stiže.

Pustili smo ga da nam ispriča šta mu se dogodilo. Andreju smo tada rekli da nije lepo što nas nije poslušao, ali da ćemo mu to oprostiti. A znate zašto?

Dečiji odgovori.

Zato što je dokazao da je pametan dečak koji ume da se čuva. Znao je da će zakasniti, ali je ipak doneo odluku da ulicu pređe kod semafora.

Nastavni listić za Matematiku:

1. Posmatraj sliku raskrsnice. Uoči na slici prave i poluprave, duži i tačke.

❖ Izbroj i zapiši koliko duži vidiš na slici: _____

❖ Ispiši duži sa slike: _____

❖ Koliko pravih uočavaš? _____

❖ Ispiši prave: _____

❖ Koliko polupravih uočavaš? _____

❖ Ispiši poluprave: _____

❖ Ispiši tačke: _____

2. Koliko duži ima na semaforu? _____

Koliko polupravih uočavaš na drvetu? _____

3. Obeleži na drvetu i semaforu početne, odnosno krajnje tačke crvenom i zelenom bojom.

Nastavni listić za Srpski jezik:

Obnavljamo znanje iz jezika

1. U pesmi o saobraćaju podeli reči na slogove.

Saobraćaj sve je življi,
nesreća se začas stvori,
u pravilnom ponašanju
leže pravi odgovori.

2. U sledećoj strofi uoči samoglasnike i suglasnike.

Ulica se može preći
na zeleno svetlo samo,
crveno nas zaustavlja
u kretanju – mi to znamo.

❖ navedi sve suglasnike: _____

❖ izbroj i zapiši koliko ima ukupno samoglasnika u strofi. _____

3. U sledećim rečenicama subjekat podvuci crvenom, a predikat zelenom bojom.

❖ Miša prelazi ulicu na pešačkom prelazu.

❖ Veljkov tata vozi trolejbus.

❖ Ja vozim bicikl.

4. Sastavi rečenice koristeći sledeće subjekte: voz, telefon, semafor, pismo.

Listić za Muzičku kulturu:

TRAMVAJ,AUTO,VOZ

Evo već nam tramvaj stiže.

Cin,cin,cin, cin,cin,cin.

Voziće nas kući bliže.

Cin,cin,cin, cin,cin,cin.

Ulicama auto juri.

Tu,tu,tu, tu,tu, tu.

Malu decu,vozi,žuri.

Tu,tu,tu, tu,tu, tu.

Kroz planine voz nam stiže.

Š,š,š,š,š,š.

U grad ipak tačno stiže.

Š,š,š,š,š,š.

INTEGRATIVE TEACHING

Abstract: Science differentiation is a result of permanent research and knowledge revelation that can, by their affinity, be classified in scientific disciplines. However, the world can not be observed differentially, but as a whole. Knowledge has to be integrated. A teaching process, the task of which is to approach integratively to natural and social sciences and to connect pieces into the whole is integrative teaching.

The paper gives examples of knowledge integration and integrative teaching class organization.

Key words: integrative teaching, knowledge integration.